

Archeologienota Peer, Elvenweg 5

Programma van Maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Annelore VROMANS

2-10-2018

1. Gemotiveerd advies

Het terrein bevindt zich ter hoogte van Elvenweg 5 te Grote-Brogel, deelgemeente van Peer, waarbij de oppervlakte van het terrein ca. 17000m² bedraagt. De geplande werken omvatten de sloop van een aantal gebouwen en een stukje betonverharding, de nieuwbouw van een kalverstal met een 2m diepe mestkelder, een infiltratievoorziening, verharding en een groenscherm. De meest verstorende ingreep is de aanleg van de mestkelder onder de kalverstal met een oppervlakte van 3983m² en een diepte van maximaal 2m. Ook de aanleg van de infiltratievoorziening (340m²) en de verharding (1354,5m²) zullen de nodige verstoring met zich meebrengen. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. Kadastraal gezien gaat het om volgende percelen: Peer, Afd. 3 (Grote-Brogel), Sie. A, perceelnummers 216E en 224k.

Cartografische bronnen geven aan dat het te onderzoeken gebied onbebouwd was minstens vanaf het midden van de 18de eeuw tot op heden. Voor de periode van het midden van de 18de eeuw zijn er geen bronnen beschikbaar die de aan- of afwezigheid van een archeologische site kunnen staven. Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat de kans bestaande is dat er op het plangebied archeologische waarden van de steentijden, metaaltijden en eventueel latere periodes. Dit is gestaafd op de aanwezigheid van een tiental CAI-meldingen in de omgeving van het plangebied en de gunstige landschappelijke ligging op een droge bodem, iets hoger gelegen en nabij water. Het potentieel op kennisvermeerdering kan, gezien de quasi afwezigheid van archeologisch (vervolg)onderzoek in de omgeving en de matige tot hoge archeologische verwachting voor de steen- en metaaltijden, eveneens als hoog beschouwd worden.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij alle relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Het Verslag van Maatregelen kon echter niet met zekerheid aantonen of zich al dan niet effectief een archeologische site op het terrein bevindt en in welke mate de geplande werken bijgevolg het bodemarchief zullen verstoren. Hiervoor wordt het nodig geacht verder vooronderzoek uit te voeren. Een afweging naar kosten-baten en potentieel op kennisvermeerdering gaf aan dat een proefsleuvenonderzoek, hier het meest opportuun is om archeologische informatie te verzamelen. Deze onderzoeksmethode wordt geadviseerd ter hoogte van de geplande werken. Andere vooronderzoeken (geofysisch onderzoek, veldkartering en metaaldetectie) zijn niet zinvol en dienen bijgevolg niet uitgevoerd te worden. Dit onderzoek dient pas op een later tijdstip, na het verkrijgen van de omgevingsvergunning en het slopen van de twee bestaande stallen, uitgevoerd te worden.

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Peer, Elvenweg 5

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:

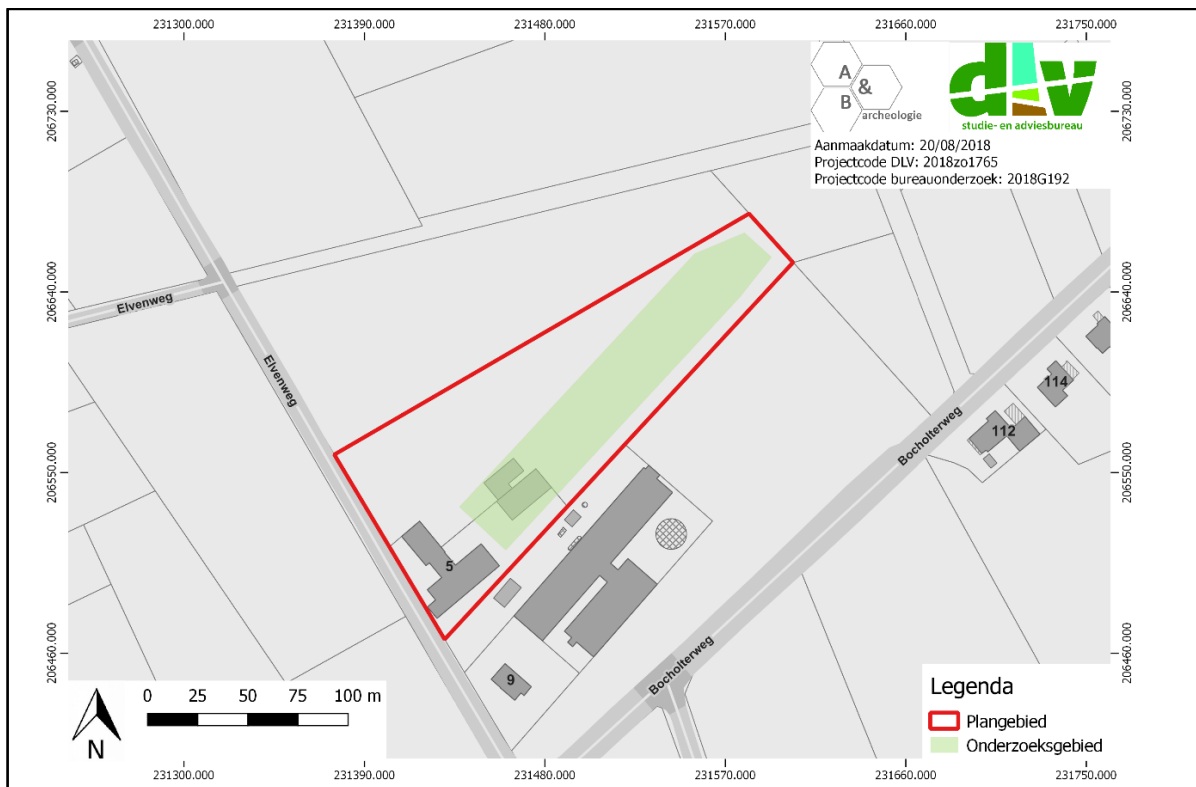
Noord	x: 231 581m	y: 206 678m
Oost	x: 231 603m	y: 206 654m
Zuid	x: 231 430m	y: 206 466m
West	x: 206 559m	y: 206 559m

Kadastergegevens: Peer, Afd. 3 (Grote-Brogel), Sie. A, perceelnummers 216E, 224k

Totale oppervlakte plangebied: 17000m²

Advieszone/zone geplande werken: ca. 5700m²

De totale oppervlakte van de betrokken percelen bedraagt ca. 17000m². De onderzoeksmethode wordt echter enkel voorzien ter hoogte van de geplande werken over een te onderzoeken gebied van ca. 5700m². Dit archeologisch onderzoek dient pas op een later tijdstip, na het verkrijgen van de omgevingsvergunning en het slopen van de twee bestaande stallen, uitgevoerd te worden. De overige gedeeltes van het plangebied blijven bebouwd of zullen intact blijven waarbij in situ bewaring van potentieel archeologisch erfgoed aangeraden is.

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied dat in aanmerking komt voor verder vooronderzoek (bron: geopunt.be).

In eerste instantie dient het terrein bouwrijp gemaakt te worden waarbij de te slopen gebouwen afgebroken moeten worden. Deze dienen hierbij gesloopt te worden tot op het huidige maaiveldniveau. De verharding mag enkel oppervlakkig verwijderd worden.

Vervolgens wordt verder onderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Dit dient in uitgesteld traject uitgevoerd te worden. Op dit moment is er nog bebouwing aanwezig op het terrein die moet gesloopt worden. Afbraakwerken zullen pas gebeuren na het verkrijgen van de nodige vergunningen.

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer de specifieke vraagstellingen succesvol beantwoord kunnen worden.

- Vraagstellingen voor proefsleuven:
 - ✓ Wat is de bodemkundige opbouw van het plangebied?
 - ✓ Zijn bepaalde delen van het te onderzoeken gebied verstoord en wat is de graad van verstoring?
 - ✓ Zijn één of meerdere begraven archeologische niveaus aanwezig? Zo ja, op welke diepte bevinden deze zich? Worden deze bedreigd door de geplande werken?
 - ✓ Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
 - ✓ Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - ✓ Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
 - ✓ Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
 - ✓ Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - ✓ Kan een archeologische site uitgesloten worden? Of is verder onderzoek noodzakelijk?
 - ✓ Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het Verslag van Resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven de meest aangewezen methode is om deze site te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op Figuur 1. Er zijn geen criteria die toelaten alsnog af te zien van de uitvoering van de voorziene onderzoeksmethode in uitgesteld traject, tenzij de beoogde vergunning niet verleend wordt en de geplande werken bijgevolg niet doorgaan.

Proefsleuven

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het plangebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van continue parallelle proefsleuven. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt) en moet er rekening gehouden worden met de topografie van het onderzoeksterrein. Wegens de beperkte hoogteverschillen binnen het plangebied, worden de sleuven georiënteerd zodat lange sleuven kunnen geplaatst worden en korte sleuven vermeden worden.

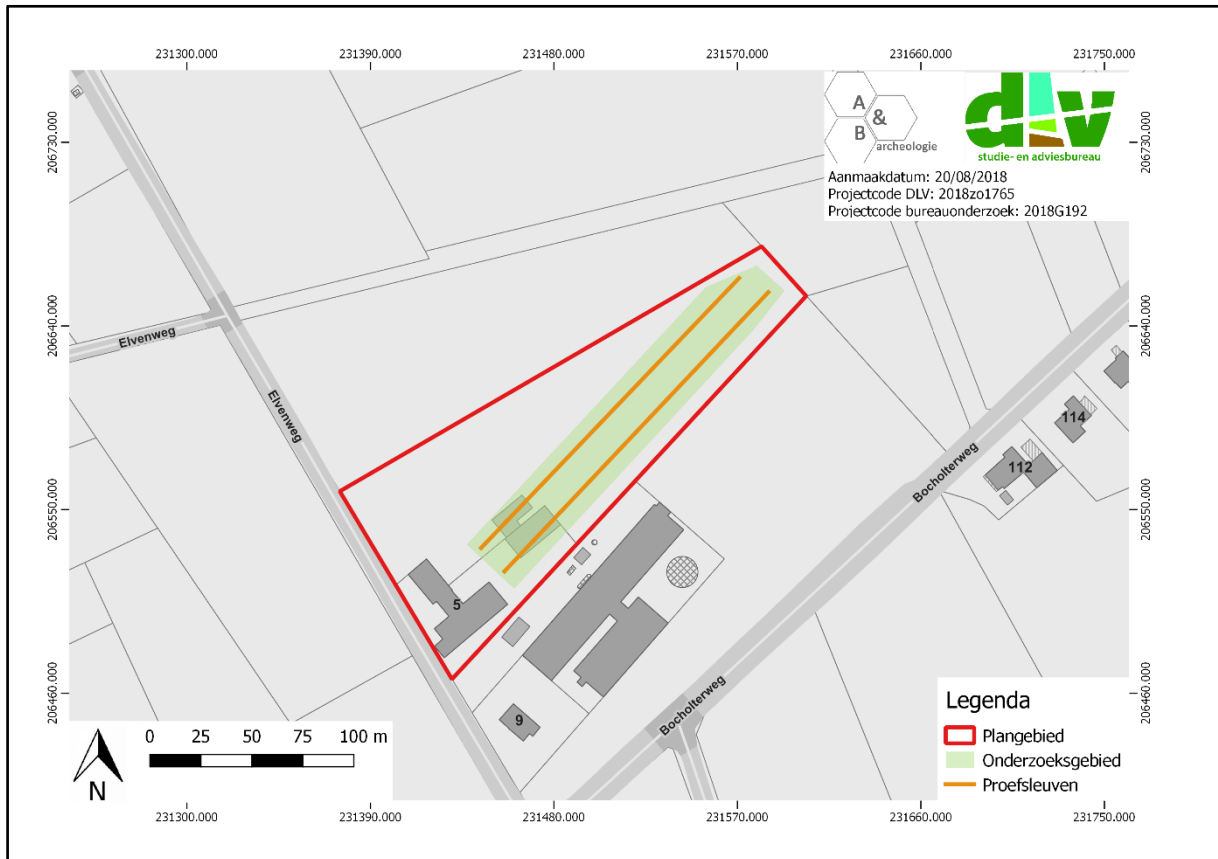
De sleuven zijn 1,8 tot 2m breed waarbij voor de uitgraving gebruik gemaakt wordt van een niet-getande graafbak. In dit geval zullen twee NO-ZW georiënteerde sleuven aangelegd worden met een maximaal interval van 15m. De erkend archeoloog kan afwijken van dit patroon, mits gefundeerde motivatie. Om de diepte van het archeologisch vlak te bepalen, wordt de kraan steeds begeleid door minstens één archeoloog en worden alle verdere voorschriften uit de Code van Goede Praktijk gevolgd. Daarnaast worden extra kijkvensters, dwarssleuven en volgsleuven aangelegd om een beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

Er wordt 10% of ca. 570m² van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven. Hierbij wordt bijgevolg ca. 285 lopende meter sleuven aangelegd. Daarnaast komt er nog op archeologisch interessante plekken, of op andere plaatsen om de (schijnbare) afwezigheid van sporen vast te stellen, voor 2,5% of ca. 142,5m² aan kijkvensters, dwarssleuven en volgsleuven. De ligging van deze bijkomende 2,5% is vrij te bepalen door de erkend archeoloog die het proefsleuvenonderzoek uitvoert. Op die manier is er maximale info voor een minimale kost. Er wordt in totaal 12,5% of 712,5m² van het plangebied onderzocht.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. Urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Code van Goede Praktijk

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Voorstel inplanting proefsleuven (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens 1 van de uitvoerende archeologen minstens 100 werkdagen ervaring heeft met onderzoek op de bodem- en sedimenttypes die in het plangebied voorkomen, en beide beschikken over minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek.
- Gedurende het proefsleuvenonderzoek dient een aardkundige of assistent-bodemkundige met ervaring met betrekking tot de bodem- en sedimenttypes die in het plangebied voorkomen op afroep beschikbaar zijn op het terrein.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk. Moesten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het Verslag van Maatregelen.